

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра журналістики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Медіаграмотність та інформаційна гігієна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Освітня програма: Чеська мова і література

Спеціалізація: 035.038 Слов'янські мови та літератури (переклад включно),
перша мова – чеська

Спеціальність: 035 Філологія

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Медіаграмотність та інформаційна гігієна
Викладач	Шотурма Наталія Володимирівна, кандидат політичних наук, доцент кафедри журналістики
Контактний телефон викладача	+380977695896
E-mail викладача	nataliia.shoturma@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/2243df355c6214d98d3c
Консультації	Відповідно до розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Розвиток сучасних медіа, широке впровадження інтерактивних систем комунікацій спричиняє зміни у ставленні здобувачів освіти до оточуючого світу та потребує цілеспрямованої їх підготовки до вмілого та безпечного користування інформаційно-комунікаційними технологіями та системами мас-медіа. Здобувач освіти має орієнтуватись у сьогоdnішньому медіапросторі, розуміти основні принципи функціонування різних видів засобів масової інформації, розрізняти інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати та оцінювати медіаповідомлення, розшифровувати та використовувати закодовану у медіаповідомленнях інформацію, знати правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації, розрізняти та застосовувати методи організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа; збирати, передавати, зберігати інформацію з урахуванням пріоритетів професійної діяльності, самостійно створювати медіаповідомлення в галузі професійної діяльності.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є: Формування у студентів теоретичної бази знань з основ медіаграмотності і практичних навичок ефективної та безпечної взаємодії з інформацією, отриманою з медіаджерел, у тому числі з урахуванням використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у повсякденній практичній, зокрема навчально-пізнавальній, діяльності студентів та їхньому міжособовому спілкуванні, для запобігання вразливості людини до медіаманіпуляцій.</p>	
4. Компетентності	
<p>Загальні компетенції: ЗК1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК4 Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК5 Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. ЗК6 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК7 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК8 Здатність працювати в команді та автономно. ЗК10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК11 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p>	

ЗК12 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
 ЗК13 Здатність проведення досліджень на належному рівні.
Фахові компетентності:
 ФК4 Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди чеської мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.
 ФК7 Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.
 ФК8 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

5. Програмні результати навчання

У результаті вивчення курсу студенти повинні :
 ПРН2 Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.
 ПРН3 Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.
 ПРН4 Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.
 ПРН11 Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною і чеською мовами.
 ПРН19 Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.
 ПРН21 Дотримуватися правил академічної доброчесності.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		12	
семінарські заняття / практичні		18	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
4 семестр	035 Філологія	2 курс	вибірковий
5 семестр		3 курс	
7 семестр		4 курс	
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість годин		
	лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Медіаграмотність як навчальна дисципліна. Роль медіаграмотності у суспільстві.	2	2	5

Тема 2. Поняття інформаційного простору та інформаційної гігієни. Правила інформаційної гігієни. Інформаційнабульбашка	2	2	10
Тема 3. Інформація та мас-медіа. Стандарти журналістики і медіаграмотність. Факти та судження	2	6	20
Тема 4. Вплив на аудиторію медіа. Чинники сприйняття інформації. Медіавласність.	2	2	10
Тема 5. Маркери маніпуляцій. Поняття про фейк. Маніпуляції на телебачення, в друкованих ЗМІ, соцмережах	2	2	5
Тема 6. Маніпуляції з фото, відео та заголовками. Діпфейк.	2	4	10
Загалом	12	18	60
7. Система оцінювання курсу			
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою: практичні завдання, доповідь з презентацією та самостійна робота – 50 балів; контрольна робота – 10 балів; залікова робота – 40 балів.		
Вимоги до письмової роботи	Письмовий контроль у вигляді модульної контрольної роботи, виконання індивідуальних завдань, реферату, поточного контролю.		
Практичні заняття	Робота на практичному занятті оцінюється за 100-бальною шкалою в залежності від повноти відповіді студента.		
Умови допуску до підсумкового контролю	Для отримання допуску до підсумкового контролю студенту необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.		
Підсумковий контроль	Форма контролю (залік) Форма здачі (комбінована).		
8. Політика навчальної дисципліни			
Академічна доброчесність: Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у			

співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних здібностей студентів, розвитку їхнього критичного мислення. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час контрольних модульних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Відвідування занять :

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Пропуски лекційних та практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях.

Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.)».

Покликання: <http://surl.li/kedzc>

Для отримання допуску до підсумкового контролю студентів необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.

Неформальна освіта: Під час навчання студентам пропонується проходження додаткових курсів на платформах Prometheus, VUMonline та Coursera за відповідних предметним спрямуванням. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

Покликання : <http://surl.li/dzryl>

9. Рекомендована література

Основна

1. Aitchison J., Lewis D. M. New Media Language. London; Routledge, 2004. 211 p.
2. Comer J.. Studying Media. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1998. 50 p.
3. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи : практичний посібник. Дніпро : ЛПА, 2017. 133 с.
4. Засоби масової інформації: професійні стандарти, етика та законодавчі норми: наук.видання / Укл.: Петрів Т., Сафаров А., Сюмар В., Чекишев О. К.: Нічлава, 2006. 100 с.
5. Іванов В. Ф., Волошенюк О. В. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф.Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
6. Інтеграція інфомедійної грамотності у навчальний процес. Навчально–методичні матеріали проекту «Вивчай та розрізняй: інфо–медійна грамотність». К.: IREX в Україні, 2019–2020.
7. Інфомедійна грамотність онлайн: посібник для тренера / за заг. ред. Тараненко О. / Розроблено в рамках проекту «Вивчай та розрізняй: інфо–медійна грамотність». Київ : IREX, 2021. 400 с
8. Квіт С. Масові комунікації: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 206 с.
9. Кузнецова О.Д. Засоби масової комунікації : Навч. посібн. Львів: ПАІС, 2005. 200 с.
10. Ладика О., Ярема О. Навчання запобігання видам шахрайства у медійному просторі. Збірник статей Восьмої міжнародної науково-методичної конференції «Критичне мислення в епоху токсичного контенту». К.: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2020. С. 474-481.
11. Ладика О.В., Ярема О.Б. Розвиток критичного мислення: реклама у медіа. The 4th International scientific and practical conference “Topical issues of modern science, society and education” (November 1-3, 2021). SPC “Sciconf.com.ua”, Kharkiv. С. 589-595.
12. Ладика О.В., Ярема О.Б. Урок медіаграмотності: блогери-інфлуенсери чи маніпулятори. Збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: «Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи» (11-12 листопада 2021). Тернопіль, 2021. № 8. С. 224-226.

13. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід. К.: К. І. С., 2002. 264 с.
14. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів: Літопис, 2010. 538 с.
15. Масова комунікація: Підручник/ А.З. Москаленко, Л.В. Губернський, В.Ф. Іванов, В.А. Вергун. К.: Либідь, 1997. 216 с.
16. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Плани–конспекти уроків / за ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. К.: ЦВП, АУП, 2016.
17. Медіаосвіта і медіаграмотність: підручник / ред.–упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк; за наук. ред. В.В. Різуна. К.: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
18. Навчально-методичні матеріали проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність». Київ : IREX в Україні, 2019–2020.
19. Навчання медіаграмотності громадян. Посібник для тренерів. К.: IREX, АУП, StopFake, 2016. 200 с.
20. Научук І.М., Коноваленко Т.В., Акулова Н.Ю. Екологія інфомедійного простору :навчально-методичний посібник. Мелітополь : ММД, 2021. 84 с.
21. Освітні практики із запобігання інфомедії, або Як не ізольоватися від правди. Навчальний посібник / Волошенюк О. (розділ 2, 3, 5), Дегтярьова Г. (розділ 2), Каліберда М. (розділ 1), Мокрогуз О. (розділ 3), Потапова В. (розділ 4), Шаламов Р. (розділ 1) / За редакцією Волошенюк О., Євтушенко Р., Іванова В., Кулакова А. Київ: АУП, Інтерньюз-Україна,
22. Основи медіаграмотності: Навчально–методичний посібник для вчителя 8 (9) класу. Плани– конспекти уроків / за ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк, О. П. Мокрогуза. К.: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. 190 с.
23. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. К.: Вид. центр «КУ», 1999. 308 с.
24. Різун В. В. Теорія масової комунікації : Підручник. К.: ВЦ «Просвіта», 2008. 260 с.
25. Тексти до аудіословника «Конструктор вправ. Збірник практичних завдань з інфомедійної грамотності, інтегрованої до фахової підготовки студентів-журналістів». Колектив авторів. Відп. ред. та упоряд. Будівська Г., Дуцик Д., Тараненко О. Київ: IREX, 2022
26. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метью С., Макінстер Д. К.: "Плеяди", 2006. 240 с.
27. Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів / Укл. О.С. Ройбу; за заг. ред. О.О. Гужви. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С. 9–15. ЦВП, 2020. 68 с.
28. Як розпізнати фейк? URL: <https://www.slideshare.net/NikolayShaygorodskiy/antifake-ua>

Інформаційні ресурси

- Офіційний ресурс «СтопФейк». URL: <http://stopfake.org>.
- Платформа медіаосвіта на сайті Академії української преси. URL: <https://www.aup.com.ua>
- Відеолекцій з медіаграмотності URL: <https://examenarium.sumdu.edu.ua/promo/program/135>
- Національний проєкт з медіаграмотності Міністерства культури та інформаційної політики України URL: <https://filter.mkp.gov.ua>
- Онлайн-курс - Very Verified URL: <https://verified.ed-era.com/ua>
- Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IH101+2021_T3/about
- Інформаційна гігієна під час війни URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IHWAR101+2022_T2/about
- Медіаграмотність: практичні навички URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:CZ+MEDIA102+2018_T3/about

Викладач   **доцент кафедри журналістики**
Шотурма Наталія Володимирівна